

FRÁSÖGN

af fundi Evrópuráðsþingsins í Strassborg 8.–12. apríl 2019.

Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Rósa Björk Brynjólfssdóttir, formaður, Þórhildur Sunna Ævarsdóttir, varaformaður, og Bergþór Ólason, auk Bylgju Árnadóttur alþjóðaritarar. Á dagskrá þingsins að þessu sinni var m.a. uppræting kynferðislegrar áreitni í þjóðþingum, deilur Rússa og Evrópuráðsins og barátta gegn hatursorðræðu.

Þórhildur Sunna Ævarsdóttir var framsögumaður skýrslu um afnám kynjamismununar og kynferðislegrar áreitni í þingum. Hún benti á að hversdagsleg kynjamismunun litaði samfélagið og hefði hamlandi áhrif á líf kvenna og stuðlaði að ofbeldi gegn konum. Jafnvel á Íslandi, sem álitid væri eitt af þeim löndum sem lengst væri á veg komið í átt að jafnrétti kynjanna, hefði náðst upptaka af hópi þingmanna sem viðhöfðu gróft orðfæri um stjórnmalakonur. Engin viðurlög væru fyrir hendi við slíkri hegðun. Stjórnmalamenn bæru sérlega mikla ábyrgð á að forðast hatursorðræðu og kynjamismunun vegna þess að ef ákveðin hegðun væri samþykkt inni á þingi væri sú hegðun einnig samþykkt í samfélaginu í heild. Í ræðu sinni benti Bergþór Ólason á þá efnisgrein skýrslunnar sem Þórhildur Sunna vísaði í og sagði frásögnina af hinu íslenska máli vekja efasemdir um heilindi skýrslunnar í heild. Augljóst væri af efnisgreininni að stjórnmalamenn hikuðu ekki við að koma höggi hver á annan í pólitískum tilgangi áður en allar staðreyndir mála lægju fyrir. Hann sjálfur væri einn af þingmönnum sex sem setið hefðu á umræddum bar og á síðustu fjórum mánuðum hefðu komið í ljós sannanir fyrir því að ummæli hefðu verið tekin úr samhengi og að ólögleg upptaka hefði átt sér stað undir öðrum kringumstæðum en sá sem hana tók hefði upphaflega haldið fram. Hann ítrekaði að þingmenn yrðu að eiga rétt á einkalífi og sömuleiðis á réttlátri málsmeðferð ef þeir gerðust uppvísir að óviðurkvæmilegri hegðun. Hann varaði við því að styðja tillögur ályktunarinnar um viðurlög við kynferðislegri áreitni og ummælum og sagðist efast um að pólitískir andstæðingar gætu fjallað á hlutlausan hátt um meint brot. Rósa Björk Brynjólfssdóttir sagði þingmenn verða að líta kynjamismunun alvarlegum augum. Hún benti á að þingkonur hefðu einstaka möguleika á að vekja athygli á málefningu og sagði þing verða að setja sér siðareglur sem tækju á kynferðislegri áreitni af alvöru. Hún studdi tillögur í ályktuninni um að setja á fót einhvers konar viðurlög við brotum á siðareglum. Þórhildur Sunna lokaði umræðum og beindi orðum sínum til Bergþórs þegar hún sagði skýrsluna hafa pólitískan tilgang í þeim skilningi að hún réðist að því umhverfi stjórnmalanna þar sem gert væri lítið úr konum vegna kynferðis þeirra.

Í ályktun þingsins eru þjóðþing aðildarríkja Evrópuráðsins hvött til þess að endurskoða siðareglur sínar í því augnamiði að banna hatursorðræðu sem litast af kynjamismunun auk þess að banna kynferðislega áreitni og að setja viðeigandi viðurlög við slíku hátterni. Einnig eru þingin hvött til að auka fræðslu og rannsóknir og að kynna þingmönnum og starfsfólki niðurstöður rannsókna á kynferðislegri áreitni og ofbeldi í þjóðþingum Evrópu frá haustinu 2018, sem unnin var í samstarfi Evrópuráðsþingsins og Alþjóðáþingmannasambandsins.

Þingið samþykkti að halda sérstaka umræðu um hlutverk og verkefni Evrópuráðsþingsins. Um var að ræða skýrslu og ályktun sem átti að taka á dagskrá þingsins á júnífundinum en ákveðið var að flýta umræðunni til þess að unnt yrði að ræða tillögur þingsins á fundi utanríkisráðherra Evrópuráðsins í maí. Umdeildasta grein ályktunarinnar kveður á um að setja skuli á stofn sameiginlegan vettvang Evrópuráðsþingsins og ráðherranefndarinnar til að takast á við tilvik þar sem aðildarríki uppfylla ekki skuldbindingar sínar gagnvart Evrópuráðinu. Í kjölfar heitra umræðna í stjórnmalanefnd þingsins og í þingsal var ályktunin samþykkt með breytingu á orðalagi sem gerir ljóst að slíkur sameiginlegur vettvangur kemur ekki í stað þeirra valdheimilda sem Evrópuráðsþingið hefur, meðal annars til þess að svipta landsdeildir ýmsum réttindum. Í ræðu

sinni sagðist Þórhildur Sunna Ævarsdóttir fagna tillögum skýrslunnar um aukna samvinnu Evrópuráðsþingsins við ráðherranefnd Evrópuráðsins. Mikilvægt væri að brúa það bil sem hefði skapast milli þessara tveggja stöða Evrópuráðsins, til hagsbóta fyrir stofnunina og baráttuna fyrir mannréttindum í Evrópu. Rósa Björk Brynjólfsdóttir hvatti meðlimi þingsins til að vinna að lausn deilunnar milli Evrópuráðsins og Rússa og berjast fyrir framtíð Evrópuráðsins. Tillögur ályktunarinnar væru til þess fallnar að bæta samstarf þingsins og ráðherranefndarinnar og stuðla að því að halda Rússum innan Evrópuráðsins.

Timo Soini, utanríkisráðherra Finnlands, flutti skýrslu ráðherranefndar Evrópuráðsins, og lagði sérstaka áherslu á tilraunir sínar til að stuðla að lausn deilunnar milli Rússa og Evrópuráðsins. Hann ítrekaði að Evrópuráðið fordæmdi ólöglega innlimun Rússa á Krímsskaga og að Rússum bæri skylda til að greiða aðildargjöld sín að Evrópuráðinu. Hann lýsti ánægju sinni með tillögur um stofnun sameiginlegs vettvangs Evrópuráðsþingsins og ráðherranefndarinnar. Sameiginleg viðbrögð myndu styrkja Evrópuráðið í heild og auka lögmæti ákvarðana um refsingar gagnvart aðildarríkjum. Rósa Björk Brynjólfsdóttir vakti máls á neikvæðri þróun viðhorfa almennings á Norðurlöndunum til innflytjenda og flóttamanna. Hún benti á að meðlimir nokkurra stjórnámálflokka á Norðurlöndum væru mjög andvígir innflytjendum og að fylgi þeirra færi vaxandi í mörgum landanna. Soini sagði að Norðurlöndin og flest Evrópulönd ættu það sameiginlegt að þau skorti samstöðu um hvers konar stefnu þau vildu fylgja í innflytjendamálum. Nauðsynlegt væri að koma á skýrari leiðum fyrir innflytjendur að sækja um dvalarleyfi á Norðurlöndum til að koma í veg fyrir að smyglarar notfærðu sér neyð fólks með fólkskum loforðum. Evrópulönd þyrftu auk þess að standa við skuldbindingar sínar um dreifingu flóttamanna sem sæktust eftir alþjóðlegri vernd í Evrópu.

Í umræðum um breytingar á þingskópum talaði Þórhildur Sunna Ævarsdóttir fyrir hönd flokkahóps sósíalista, demókrata og græningja. Hún lýsti ánægju sinni með breytingu á reglum um myndun nýrra flokkahópa. Með breytingunni er hnykkt á því skilyrði að flokkahópar skuldbindi sig til að verja gildi Evrópuráðsins. Hún lýsti einnig vilja sínum til þess að starfandi flokkahópum væri gert að mæta þessu skilyrði, ellegar verða leystir upp. Í umræðum um hlutverk stjórnámálaleiðtoga í baráttu gegn hatursorðræðu sagði Rósa Björk Brynjólfsdóttir, sem talaði fyrir hönd flokkahóps vinstri manna, stjórnámálamenn bera gríðarlega ábyrgð á því hvernig þeir sjálfir töluðu og hvernig þeir brygðust við hatursorðræðu frá öðrum. Þrátt fyrir að línan á milli tjáningarfrelsis og hatursorðræðu gæti stundum verið óljós þá ætti öllum að vera ljóst að tjáningarfrelsi næði ekki yfir orðræðu kynþáttafordóma og hvatningu til mismununar eða ofbeldis. Í frjálsum umræðum vakti Rósa Björk máls á málefni Katalóníu. Hún sagði óásættanlegt að stjórnámálamenn og fulltrúar frjálsra félagasamtaka, sem barist hefðu fyrir málstað sínum á friðsamlegan hátt, sætu í fangelsi í ár án þess að dómur hefði fallið. Réttarhöldin yfir 12 kjörnum fulltrúum Katalóníu í Madríd væru að hennar mati pólitísk réttarhöld. Í umræðum um alþjóðlega baráttu gegn peningabætti, spillingu og skipulagðri glæpastarfsemi, sagði Rósa Björk peningabætti skýra ógn við lýðræðið. Nýleg dæmi um stórtækt og þaulskipulagt peningabætti, m.a. með aðstoð útibús Danske Bank, sýndu fram á að vandamálið væri alþjóðlegt. Aðeins með samvinnu milli ríkja væri hægt að berjast gegn spillingu og skipulagðri glæpastarfsemi.

Þingið samþykkti einnig ályktanir og tilmæli um framfylgd heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna, boðaða eftirlitsstofnun Evrópusambandsins um lýðræði, réttarríkið og mannréttindi, hatursorðræðu í íþróttum, stöðu flóttafólks og innflytjenda á grísku eyjunum, réttindi barna og foreldra í tengslum við gjafasæði og -egg og samspil samfélagsmiðla og mannréttinda.

Mamuka Bakhtadze, forsætisráðherra Georgíu, og Nikol Pashinyan, forsætisráðherra Armeníu, ávörpuðu þingið, auk þess sem Thorbjørn Jagland, framkvæmdastjóri Evrópuráðsins, sat fyrir svörum. Dunja Mijatović, mannréttindafulltrúi Evrópuráðsins, flutti einnig árlega skýrslu sína til þingsins. Saadet Yüksel var kjörin dómari við Mannréttindadómstól Evrópu fyrir Tyrkland og Lorraine Schembri Orland fyrir Möltu. Samhliða þingfundi fundaði Íslandsdeild með landsdeildum Norðurlanda og Eyrstrasaltsríkja. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins og á vefsvæðinu www.assembly.coe.int.